

באה לא כהמחלוקת נגד העול בכלל, אלא מהרשעה וזרות העין נגד האיש الآخر שאינו בעל אותו הרכוש, וההזדמנות הארעית שנתקדמו הדינים בcourtם החיצונית, אינה יכולה לטרור את הזוחמה המקורית של נטיית הנפש שיסוד המשפט יונק ממנה.

- 5. שמות פרק כב**
- (א) אם במחתרת ימצא הגנב והכח ומית אין לו דמים;
 (ב) אם זרקה השם עליו דמים לו שלם ישלם אם אין לו ונימקר בגנבותו:

6. רשיי שמות פרק כב

(א) אם במחתרת - כשהיה חותר את הבית: אין לו דמים - אין זו רציחה, הרי הוא כמת מעיקרו. כאן למדתך תורה: "אם בא להרגן - השכם להרגו", זה להרגן בא, שהרי יודע הוא שאין אדם מעמיד עצמו וראה שנותלים מכונו בפניו ושותק, לפיכך ע"מ וכן בא, שאם יעמוד בעל הממון כנגדו - יהרגנו: (ב) אם זרחה המשמש עליו - אין זה אלא כמו למשל, אם ברור לך הדבר שיש לו שלום עמוק, כמשמעותו שהוא שלום כל העולם, כך פשוט לך שאין בא להרוג אפילו יעמוד בעל הממון כנגדו, כגון אב החותר לגנוב ממונו הבן, בידוע שרחרמי האב על הבן ואני בא על עסקי נפשות: דמים לו - חי הוא חשוב, ורציחה היא אם יהרגנו בעל הבית: **שלם ישלם** - הגנב ממון שגנב ואני חייב מיתה.

7. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף עב עמוד א

משנה: הבא במחתרת נידון על שם סופו. גمرا: אמר רבא: מי טמא דמחתרת? חזקה אין אדם מעמיד עצמו על ממונו. והאי מימר אמר: אי איזלנא קאילו לאפאי ולא שביק לי, ואי קאי לאפאי - קטלינה ליה, והتورה אמרה: "אם בא להרגן - השכם להרגנו".

8. תלמוד בבלי מסכת יומא דף פה עמוד א

וכבר היה רבי ישמעאל ורבי עקיבא ורבי אלעזר בן עזריה מהלכין בדרך, ולוי הסדר ורבי ישמעאל בנו של רבי אלעזר בן עזריה מהלכין אחריהם. נשאלת שאלה זו בפניהם: מניין לפקוח נפש שדוחה את השבת? ענה רבי ישמעאל ואמר: "אם במחתרת השבת? ענה רבי ישמעאל ואמר: "אם במחתרת ימצא הגנב". ומה זה, שפקח על ממון בא ספק על נפשות בא, ושפיקות דמים מטמא את הארץ וגורם לשכינה שתסתלק מישראל - ניתן להצילו בנפשו, קל וחומר לפקוח נפש שדוחה את השבת.

9. רשייר הירוש שמות פרק כב

(א) במחתרת - "מחתרת" - פריצה - משורש "חתר", המצינו חדרה ע"י פריצה לתוך מקום סגור: "חתר בחשך בתים" (איוב כד, טז), וכי"ב, והרי זה הניגוד הגמור לגניבת שור ושה שבunning הקודם. הלו רעו בחופשיות גמורה ונמסרו לחסותו של שמיירת החוק הציבורית, והגבן שנייאץ שמיירת חוק זו - נתחייב בקנס מוגבר, ואילו אם במחתרת ימצא הגנב, הרי שדבר זה אמרו בזמן שהבעליהם הניחו את נכסם מהורי דעת ובריח, וזה שעה שאין די בפקוח עינה של שמירת החוק הציבורית. בשעה זו מוכרח אדם לעשות דין לעצמו, ולאחר מכן שמירת החוק והגנתו ע"י הציבור, היה זה המצב החוקי הכללי. שעה זו - שעת לילה היא. איוב מעלה אפוא

1. **שמות פרק כא**
 (א) ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם:

2. רשיי שמות פרק כא
 (א) ואלה המשפטים - כל מקום שנאמר "אללה" פסל את הראשונים, "ואללה" מוסיף על הראשונים - מה הראשונים מיסיני, אף אלו מיסיני. ולמה נסמכה פרשת דין לפרש מזבח: לומר לך שתשים סנהדרין אצל המקדש: **לפניהם** - ולא לפני גויים, ואפילו ידעת בדיין אחד שהם דנין אותו כדיין ישראל, אל תביאו בערכאות שלהם, שהמביא דין ישראל לפני גויים, מחלל את השם ומיקר שם האלים להשביהם...

3. שיחות הרציה צ"ל פרשת משפטיים סדרה א
 פרשת "משפטים" היא המשך של מעמד הר סיינית תורה, החלק השני של מתן תורה. "יתרו" ו"משפטים" הם הכלל והפרטים. ב"יתרו" נמצא היסוד: עשרה הדברות, בהם רמזה כל התורה יכולה, מתוך כך התperfוטות הגדולה של מצות בפרשת "משפטים". מספר פעמים הזכרנו שיסוד הcepts, השניות והזוגיות, הוא הכרה המציאות. אין מובנו שתי רשות, חס ושלום, אלא אחדות אלוהית שמתגלת בשתיים. "אחד דבר אליהם, שתים זו שמעתיה". גם שלומדים אותה דבר, נגשים קודם בעצם הדבר ומהותו, ומתוך כך בכל ממשיות הטענות... "אחד אלהינו ששמות ובארץ" כולל ומשרה שכינתו בשם ובארץ. ביטוי יותר עליון של שמים וארץ הוא: כלויות ופרטיות. **הכלויות** היא מקור הדבר, עצמיות האבסטרקטית האלוהית השמיינית, והיא מתגלת בנסיבות בפרטיו פרטיים. המקור האלוהי העליון דילית מחשבה תפיסא בהיה", מתגלת בינה שמניע אליו ושיך לנו. "המגביה לשבת, המשפטלי לראות בשם ובארץ". "בכל מקום שאתה מוצא גדלותו של הקב"ה - שם אתה מוצא ענוותנותו". רבש"ע מתגלת בעליונים ובתתוניים.

4. מרן הרב קוק צ"ל קובץ בפסקה רסז
 העונשים החברתיים, ביחיד בשבייל הייך ממון, יש להם שני מקורות נפשיים: טוב ורע. האחד נובע מתוך ההכרה שאסור לעשות עולה, והעשה עול צריך שייסור כדי שתתחזק ההכרה הטובה הזאת. והשני בא מתוך צרות עין, שהאיש אחר אין לו ליהנות בשילוי או לנגוע בשלוי, מפני שהרגשה של השילוי ושל אני היא חזקה ומגושמת באין שיעור. כל המשפטים שהם הולכים ללא מקור אליו יונקים ממקור הרע, וכל המשפטים האלוהים אין בהם כלל מהרע, כי אם הכל נובע ממקור הטוב של האמת והיווער כשהוא לעצמו, והענפים יש בהם מן השורש, פעמים בגלוי ופעמים רק בהעלם. ומשפטים הגויים ברובם נובעים מן האנוכיות הגסה הזאת, שעלייה בנזיה החברה הפוליטית של האנושיות, עד אשר לא בא להמידה הנבואה העליונה של כתות החרבנות לאייטים. אחת היא מלחמת ד' של ישראל, שיסודה הוא רק הגברתה של האורה האלוהית, הדורשת את יסוד המשפט ממקורו הטוב, ובכל מקום שאתה מוצא אגריאות של גויים,ఆע"פ שדין כדיני ישראל - אסור לדzon בפניהם - לפניהם ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם - ולא לפני גויים, כי המקור של החברה האנושית המפורדת ללאומים לוחמים זה זהה ללא רחמים, יונק הוא עדין מקור הרשעה, והצורה המשפטית

פאוותיו ביום אליו רشا לחרנו. שאנן נבב בא בים, אלא להשתטה שומט ובורחת מיט, ואיטה מתחעכט לנוכח פטון נדול ולעמדו על בעליו לחרנו אלא ונב בלילה, פפני ישנגב לילה יודע שבעל הבית בבית או בא לחרוג או לחרוג, אבל נבב יוס אין בעל הבית פוצי בביתו ושומטה בעלמא הוא, וחוי הראשי כל מבין דילו בזה.

14. רטב"ן שמות פרק כב
ודרך הפשט ידועה. יאמר שם חותר בחוץ בתים ונמצא במחתרת בלילה - יחרוג, ואם זרחה השמש על הנגב ואדם רואהו וטכירו - לא יחרוג, אבל ישלם מה שנגב והוציא משם ביום. וטעם "ההפטש" - האור לעיני הרואים. וכן ילעוני השימוש הזהותי (ש"ב יב יא) - בಗלו. וטעם הדין הזה כאשר הזכינו, כי זה יחרוג את בעל הבית, וזה יברוח ממנו:

15. ספורנו שמות פרק כב
(ב) וنمכו בגנבתו - כי לו לא זה היי רוב דלת העם גנבים. שם יפסידו הגנבה או יאכלוה אין אומר השב, מבל איין בידם לשלם, ומתמלא הארץ חמס:

16. דף על הדף פשחים דף ב עמוד ב
הגה"ח ר' נתן לוברט ז"ל ביאר את טעם החלוקת בין רחמי האב על הבן משא"כ להיפך, כי האדם אהב את עצמו יותר מכל דבר שבulous, והבן הוא פרט מון האב והפרט הוא חלק מהכל, ולכן רחמי האב עליו לפי שאחוב את עצמו והבן נכלל בו בעצמו, אבל הכל איינו חלק מן הפרט ולכון איין לבן רחמןות על אביו (שהאב איינו כולל בו). וזה פירוש הכתוב: "כי על כל פשעים תכסה אהבה", שאף שהאדם מלא פשעים, עכ"ז מלמד זכות על עצמו ומצדיק את עצמו בכך שגס אחרים כמו שהוא, כי מרובה אהבת עצמו איתו רואה פשעיו ומגרעוטיו, וזה שורש היהודי שמכיר בחטאיו ולא מחפה על עצמו, ע"כ. והנה ידוע הסיפור, שאדמוני'ר בעל הימרי אמרת' צייל אמר פעם שם מרחמת על ידיה יותר מבא, ושאלה אותו זוגתו הרבנית ע"ה, הרי אומרים אלו בתפילה: "crcחם אב על בניים", וא"כ מוכח שאבא מרחים יותר, ולכון אנו מבקשים כך גם מעת השיעית. וענה לה, שאנו מבקשים שהקב"ה ירחם علينا לפחות כרכח אב על בניים, כי כרכח אם אין אנו מעוזים לבקש.

17. מון הרוב קוק זצ"ל עין איך ברכות פרק תשיעי
פסקה רבב

אמר רב פפא, היינו דאמרי אינשי: גנבה אפום מחתרתא - רחמנא קרי (גרסת עין יעקב על הגمرا). הפעולה שיראת ד' פועלת להצליל את האדם מרעות מוסריות היא כי איתנה וגדולה, שאפילו מי שהושחת כי'כ עד שגס המצוות השכליות אינם אצל כלום, וירד למדעה היותר תחתונה להיות גנב הבא במחתרת. מ"מ יש לו תועלת בקריאת שם ד', שסוף כל סוף תפעול עליו גם דעת ד' הקלושה והכהה של שתшибתו לדרך ישירה, והganב הקורא בשם ד' יש לו תקופה לשוב ולהיות חי משרים, יותר מהganב שכבר עקר ונשוו מועל מלכות שמים, שכבה הזיק האחרון שבנפשו, והוא בכלל הרשעים האובדיים דרך ותנה הדברים הללו שאנו רואים מהטובה המוסרית האנושית הבאה לרגלי דעת ד', יוכיחו אותנו כי בז' היא המדה המוטבעת שנוצר עליה האדם, שתהייה נפשו יודעת את ד', ע"כ אין התועלת הבא ממנה מסתלקת מן האדם לעולם, כי הדבר המוטבע בהתקלחת הכללית לא יסור מכל גברא בשינויו מקרי עליון דרכ' משל, אם ברור לך הדבר שימושו שליא בא על עacci נפשות' וכו',Auf'יך אין מקרה יוצא מידי

את הבעיה, מזוע הוסדרו סדרוי שלם כך שהחאת הלילה יפה לטעמי פושעים. מעט פאור השטור היה טבריה את מרבית הփשעים. וכך נאמר עשם על הגנבו: "חתר בחוץ בתים יומם חתמו למון (בום) הם נשאים עליהם חותם של קדושה), לא ידעו אור" (האor איינו מודע וידוד להם), לפיכך אמרו: "הבא במחתרת נידון עי"ש סופו" ידוע הגנבו, כי בשעת הצורך יונן בעל הבית על רכשו בנשך קטלני, שכן אין לו לסמן אלא על עזרה עצמית. ומכאן יש להניח שהganב ביצע את הפריצה תוך כוונה להרוג בשעת דוחקו, "ויהתורה אמרה אם בא להרונך השכם להרונו".

10. שרית עשה לך רב חלק ז סימן ב
...לכארה כל דין בא במחתרת שעליו נאמר "אין לו דמים" ומיותר לכל אדם להרונו, משום "הבא להרונך השכם להרונו" - טוען ביאור, שכן כל הגנבים באים לנגב ולא להרוג, ואם בעה"ב יעמוד על ממונו הגנבו בذرיכ' מסתלק לדרכו ואיתו הורג, אלא שבעה"ב הוא העשיד נגד הגנבו להרונו אם לא יניח רכשו מידון, ובודאי שאין זה בדיון להרוג גנב, והganב היודע זאת מוקן להרוג אף הוא. מעתה, שנייה, בעה"ב והganב רודפים איש את רעהו, ומידוע אין דין רודף לבעה"ב!! כבר עמדו בזה מפרשיש השיס (עיין בחידושי הרין וביד רמה) ולא הונח להם, אלא מפני שהganב הוא שהתחילה בריב ובא במחתרת, ולכון ניתן לו בלבד דין רודף נסיף הסבר, כי גדולה היא חזקת "אין אדם מעמיד עצמו על ממווני". ואף כי ההגיו היה מחייב את בעה"ב לוטר על כספו כדי לא לשפוך דם הגנבו, ידעה תורה שלא יכול להעמיד עצמו על ממווני, ואף שפעמים אם יעמוד עמידה איתנה על ממווני - הגנבו יסתלק,Auf'יך מהמת בהילתו של בעה"ב המותקף לא תעמוד לו שלות נפשו, ויפגע בנפש הגנבו, מה שמביא את הגנבו למחשבה לפוגע בו... ולכון, הבא לפוגע בממוינו של אדם נסתכן בזה שיקום להרונו.

11. אבן עזרא שמות פרק כב
(א) אם במחתרת ימצא הגנבו - בלילה, כי בום לא יחתור. והכתוב הבא אחורי לעד: "אם זרחה השמש". ופירוש "אין לו דמים" - אין על הרגע שפיקות דמים. ויש לתמוה מן המפרשים "דמים" - חיים, א"כ מה הוא "איש דמים" (ש"ב טז, ח), "דמוני" בו" (ויקרא כ, ט)?

12. ר' יוסף בכור שור שמות פרק כב
(א) אם במחתרת ימצא הגנבו - כלומר, אין המכחו נחשב כשפוך דמים, שהרי כמו אונוס הוא, שאין אדם יכול להעמיד עצמו על ממווני, וזה נחשב כמו רודף.

13. רמב"ם הלכות גניבה פרק ט
הלהה ז - הבא במחתרת, בין בום בין בלילה - אין לו דמים, אלא אם הרגו בעל הבית או שאר האדם פטורים, ורשות יש לכל להרונו בין בחול בין בשבת בכל מיתה שיכולים להמיתו, שנאנו: "אין לו דמים". הלכה ח - ואחד הבא במחתרת, או גנב שנמצא בתוך גנו של אדם או בתוך חצרו או בתוך קרפיו, בין בום בין בלילה. ולמה נאמר ב"מחתרת"?! לפי שדרך רוב הגנבים לבוא במחתרת בלילה.

השגת הראב"ד - א"א, אין נמנע מלכתוב את דעתין, שכיילAuf'יך שדרשו חכמים: "אם זרחה השמש עליון דרכ' משל, אם ברור לך הדבר שימושו שליא בא על עacci נפשות' וכו',Auf'יך אין מקרה יוצא מידי